

УДК: 343.98

Р. Кубрак

PRETRIAL INVESTIGATION DURING FLEDGING CENTURIES OF THE UKRAINIAN STATEHOOD

П.М. Кубрак

*кандидат юридичних наук,
доцент,
адвокат Ради адвокатів Київської області
м. Київ*

ДОСУДОВЕ СЛІДСТВО У ПЕРШІ СТОЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Постановка проблеми. Дослідження історичних витоків формування досудового слідства є важливим для теорії та практики сучасного кримінального провадження України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З'ясування зазначених проблем у різні періоди розвитку кримінального процесу України займалися такі вчені, як Ю.П. Аленін, С.А. Альперт, М.І. Бажанов, Ю.М. Грошевий, А.Я. Дубинський, В.С. Кузьмічов, Є.Д. Лук'янчиков, В.Т. Маляренко, О.Р. Михайленко, Б.В. Романюк, О.Ю. Татаров, М.Є. Шумило та ін. Проте до цього часу зазначена проблема не знайшла свого належного вирішення.

Мета статті полягає у дослідженні історико-правових передумов становлення та розвитку досудового провадження в Україні.

Основні результати дослідження. Внаслідок об'єднання в 882 р. двох слов'янських політичних утворень східних слов'ян (Київського і Новгородського) утворилася держава Русь [1, с. 45]. На період виникнення та становлення цієї держави з центром у Києві припадає активний процес становлення і розвитку кримінального процесуального права та першого етапу формування інституту досудового слідства. Вагома частина норм усного звичаєвого права знайшла закріплення у збірниках права. Інша ж частина норм продовжувала існувати у формі усного звичаєвого права.

І.В. Петров та С.В. Юшков, аналізуючи русько-візантійські договори від 907, 911, 945 і 972 рр., твори іноземних, переважно арабських авторів, прийшли до переконливого висновку, що в період 882—980 рр. діяв найдавніший з відо-

мих збірників давньоруського права «Закон Руський» — система руського звичаєвого права, яке, у свою чергу, стало основним джерелом «Руської Правди» [2, с. 289].

М.О. Чельцов-Бебутов, здійснюючи історико-правовий порівняльний аналіз норм договорів Русі з Візантією та літописних джерел, прийшов до висновку, що в X, а можливо і в IX столітті існував суд як державний орган. Він не був відокремлений від адміністративних органів [3, с. 627]. Суд здійснювався великим князем Русі або поставлених ним суддів — княжих мужів, тіунів або намісників. Порядок провадження справ регулювався нормами «Закону Руського» [4, с. 2] та усного звичаєвого права.

Більш повно провадження справ про злочини регулювалося нормами «Руської Правди». Її змістом стали збірники норм звичаєвого права, законів і судових рішень, прийнятих у дофеодалний період Давньоукраїнської держави [5, с. 100].

Оригінал «Руської Правди» не зберігся. Її відтворено за 106 списками, що збереглися у Кормчих книгах та інших юридичних збірниках. Вони були складені в період XI—XIII ст. За змістом дослідники поділяють вказані списки на основні редакції: Коротка Правда, Просторова (широка) Правда і Скорочена (середня, скорочена з Просторової) Правди. Коротка Правда, яка збереглася у двох списках, включає: «Правду Ярослава» — «Найдавнішу Правду», складену в період правління великого князя Ярослава Мудрого 1016 р.; «Правду Ярославовичів» або «Статут Ярославовичів», складених при правлінні синів Ярослава Мудрого 1072 р. Просторова Правда складається з двох частин: Короткої Правди та «Статуту Володимира Мономаха», складеного під час його правління в період 1113—1125 рр. Просторова Правда — це звід норм цивільного, кримінального права і процесу, який відображає відносно розвинуте феодальне право. Скорочена Правда збереглася лише у двох списках. Переважна більшість дослідників розглядає її як найпізнішу, створену шляхом вилучення застарілих норм із Просторової Правди у XIV—XV ст. Окремі автори датують цю пам'ятку XVI ст. або XVII ст. [6, с. 407].

За «Руською Правдою», суд як учасник кримінального провадження не був відокремлений від державної адміністрації [7, с. 68]. Судові функції здійснювались князем, князівською адміністрацією (посадниками, волостеліями, тіунами), вічем, вотчиною, громадським судом — судом общини (верви). Відповідно до прийнятого великим князем Ярославом Мудрим та митрополитом Іларіоном церковного статуту в 1051—1054 рр. та розвитком формального підходу до поняття злочину, церква мала право суду проти церковних людей, релігії, порушення моралі, розпусту, двоєженства, чаклунства, знахарства та віруючих про злочини у сфері шлюбно-сімейних відносин [8, с. 130]. Функції суддів виконували архімандрити, архієпископи, єпископи, митрополит.

Слід зазначити, що науковці, починаючи з дорадянського періоду та сучасного вітчизняного періоду, одноставно прийшли до висновку, що в Давньоукраїнській державі діяв обвинувально-змагальний процес [9, с. 8].

М.Ф. Володимирський-Буданов писав, що в Давньоруському процесі суд характеризувався боротьбою сторін перед судом [10, с. 590], також зма-

гальну сутність кримінального процесу Давньоукраїнської держави обґрунтував і професор В.М. Тертишник [18, с.73].

Функції суду покладалися на князя як голову судової влади. За «Руською Правдою», суд виконував функції посередника при вирішенні спору між потерпілим-позивачем (челобитчі) та відповідачем. Право судового переслідування покладалося не на державу, а на потерпілого (позивача).

Правовою підставою для кримінального переслідування слугував позов потерпілого. Відсутність позову не породжувало кримінальних правових відносин, але це не стосувалося вбивства. Вбивство переслідувалося судом незалежно від наявності позову (ст. 19 «Просторова редакція»). Потерпілий міг вбити крадія на місці злочину, здійснював розшук винуватого за своєю ініціативою, використовував допомогу сторонніх людей, а знайденого винуватця передавав до суду та витребував матеріальну винагороду.

М.О. Чельцов-Бебутов стверджує, що сама «змагальна (обвинувальна)» форма боротьби сторін за «Руською Правдою» природно виросла з тих методів розв'язання конфліктів, які існували ще в епоху родоплемінних відносин [11, с. 634]. Так, за статтями 21, 22, 85, 87 Просторової Правди, до змагальних форм вирішення судового спору відносились ордалії у вигляді судового поєдинку, випробування залізом або водою. З іншого боку, на думку Р.Л. Хачатурова, закріплені в «Руській Правді» такі докази, як присяга («рота»), ордалії, показання свідків відносились до звичаєвих форм судових доказів, які ще існували у ранній період розвитку Русі [12, с. 151].

Під час судового провадження для обґрунтування судового рішення використовувались такі докази, як особисте зізнання, свідчення «послухів» і «видоків» — очевидців злочину, сліди побоїв (синці на обличчі й тілі потерпілого), речові докази, знайдені у підозрюваного вкрадені речі, «суди божі» тощо. Так поширено проявлялися елементи формального доказування. В окремих випадках «Руська Правда» для обґрунтування певного факту вимагала виставити визначену кількість «видоків» (ст. 38 Просторової Правди).

«Руська Правда» не передбачала обов'язкового проведення досудового слідства та уповноважених на це відповідних державних органів. Прикладом цього є існування в кримінальному судочинстві інституту «умовляння» злочинців облишити негідні справи і повернутися до чесного життя. Потерпілому належала процесуальна ініціатива повідомляти про «обіду», тобто кривду (злочин) громадськості — «обволання». «Руська Правда» покладала на позивача-потерпілого весь тягар досудового розслідування. Потерпілий як позивач наділявся повноваженнями щодо провадження досудового слідства. Воно здійснювалося шляхом наділення потерпілого правом здійснення процесуальних дій, спрямованих на розшук злочинця, його переслідування, затримання, тримання до суду, а в деяких випадках при затриманні і вбивстві злочинця — виявлення, фіксація та вилучення слідів злочину і приєднання їх до справи як речових доказів — «личкування».

До основних розшукових дій відносились: «заклич», «звід» і «гоніння по сліду» [13, с. 70]. До процесуальних дій належало також зведення, що здійснювалось у випадку, коли особа, у якої було знайдено чужу річ, заявляла себе

добросовісним набувачем. Набувач вказував на особу, в якій придбав розшукувану річ. Той, у свою чергу, міг вказати на третього (ст. 35 Просторової Правди).

За статтями 32 і 34 Просторової Правди процесуальний порядок проведення «закличу» (заклик) як одного із засобів розшуку особи, яка незаконно привласнила чуже майно, полягав у тому, що при наявності факту викрадення холопа, коня, зброї або одягу потерпілий оголошував про це привселюдно в базарний день. Якщо протягом трьох днів після цього речі знаходили в певної особи, вона вважалась відповідачем і повинна була повернути річ власникові та сплатити штраф.

Згідно зі стст. 35–39 Просторової Правди сутність проведення «зводу» полягала в розшуку особи, яка викрала чужу річ, та поверненні її позивачу.

Сутність «Гоніння по сліду», передбаченого ст. 77 Просторової Правди, полягала в розшуку злочинця по «гарячих слідах». На общину, де зникав слід злочинця, покладався обов'язок його відшукати і видати суду або відшкодувати шкоду і сплатити штраф. Правило «гоніння сліду» (розшук злочинця по «гарячих слідах») було характерним для родового, общинного устрою.

Під час провадження в суді потерпілий мав право свідчити, подавати докази, заявляти клопотання, брати участь в судовому розгляді. В більшості випадків він виступав як обвинувач. Поряд з князем, судочинство здійснювали так звані виділені мужі, які вирішували справу. Особа також могла визнати сама себе винною у вчиненні нею злочину.

Поряд зі спростуванням обвинувачення за допомогою виставлених не менш як семи послухів — свідків порядності обвинуваченого, застосовувалася і така форма відведення обвинувачення, як «поле — поєдинок». Переможець на цьому «полі» визнавався невинуватим (ст. 18 Просторової (Розширеної) Правди). Потерпілому надавалась можливість вибирати міру покарання для винуватого: тілесне покарання або грошове стягнення.

При провадженні справ про злочини проти князівської влади, на думку вчених, застосовувалися також і елементи слідчого (розшукового) процесу. Так, князі та уповноважені ними посадові особи — вірники (отроки — помічники вірників) розпочинали і самостійно здійснювали розслідування. Функції суду здійснював князь, який і судив злочинців.

Окремі риси слідчого (розшукового) процесу були також притаманні і церковному суду в справах про злочини проти релігії і церкви [14, с. 522]. У зв'язку з цим М. В. Чельцов-Бебутов звертає увагу на те, що у злочинах проти княжої влади застосовувалися більш активні форми провадження, ніж у справах про злочини проти релігії та церкви [15, с. 644].

Судочинство за «Руською Правдою» не поступалося і пам'яткам права Західної Європи в епоху Середньовіччя: Салічній, Ріпуарській, Алеманській, Саксонській, Англосаксонській правдам. «Руська Правда» об'єднувала, враховуючи динаміку розвитку Русі, як норми звичаєвого права, так і поточну законодавчу діяльність князів і судовий прецедент [16, с. 56]. Судочинство стародавньої Русі було пронизано гуманністю, милосердям і започаткуванням рис змагального процесу. Б.Д. Греков, досліджуючи судочинства Київської Русі та

середньовічні пам'ятки права Західної Європи, прийшов до переконливого висновку, що «Руській Правді» була притаманна лагідність: вона не знала смертної кари, кари через скалічення, як то було у Візантії [17, с. 25]. Метою покарання насамперед були відплата і відшкодування збитків, тому кримінальний штраф мав всеохоплюючий характер. В.М. Тертишник у зв'язку з цим пише, що «незважаючи на всі негаразди, загарбницькі напади ворогів, їх жорстокість та дикунства, наш народ ніколи не запроваджував рабства, наша правова система ніколи не запроваджувала у сфері судочинства методів інквізиції (не застосовувала інквізиційного процесу слідства) та не сприймала тих негативів «мракобісництва», що існували в інших країнах тих часів [18, с. 70].

У першій половині XI ст. давньоруська могутня держава з центром у Києві простягалася від Балтійського до Чорного моря, від Західного Бугу до Волги.

У другій половині XI століття починають збуватися пророчі слова заповіту великого князя Ярослава, який він залишив наприкінці свого життя у 1054 р. своїм синам: «...Якщо ж будете в ненависті жити у розбраті і міжусобицях, то загинете самі й загубите землю батьків своїх і дідів, яку вони здобували трудом своїм великим» [19, с. 308].

Починаючи з 30-х років XII ст. на землях Стародавньої Русі утворилося півтора десятка самостійних князівств-держав. Подальше державотворення Русі-України [20, с. 18] формувалося в кордонах Київського, Чернігівського, Переяславського, Волинського, Галицького (пізніше Галицько-Волинського) князівств. У ті часи Київ залишався церковно-релігійним центром стародавньої Русі. Тут сформувалася загальнодержавна ідеологія, яка знайшла відображення у літописах і літературних джерелах. Ця ідеологія була спрямована на подолання роздробленості та досягнення єдності і могутності держави [21, с. 87]. Таким чином, Київ, хоча і втратив політичне значення, продовжував залишатися одним із символів цілісності Русі-України, та до 1300 р. був церковним центром, через що жодне князівство не могло вважати себе повністю суверенним.

У період XII – та середини XIV ст. в українських князівствах продовжувала діяти та ж судова система, як і за доби Стародавньої Русі-України. Під час здійснення судочинства стародавні суди керувались процесуальними нормами «Руської Правди». Судові повноваження, окрім князів і ради бояр, мали воеводи, волостителі та посадники [22, с. 25]. Взагалі, питання розвитку та реформування світового кримінально-процесуального законодавства, а також вплив і взаємодія його з українським кримінально-процесуальним законодавством різних часів і сучасності широко обговорюються і в зарубіжній літературі [23; 24; 25; 26; 27; 28]. Але дана тема надто широка та потребує більш детального розгляду та подальшого вивчення.

Висновок. На підставі викладеного можна зробити висновок, що формування досудового слідства на території Стародавньої Русі розпочалося в кінці IX століття разом із становленням і розвитком давньоукраїнської держави з центром у Києві. Досудове провадження, як і все судочинство, базувалося на нормах звичаєвого права. Спочатку воно було закріплено в нормах «Закону

Руського». Пізніше норми звичаєвого права знайшли своє відображення та подальший розвиток в «Руській Правді». Суд як суб'єкт кримінального провадження був невід'ємною функцією адміністративної влади. Функції досудового слідства здійснювали потерпілі. Кримінальному процесу була притаманна змагальність. Змагальними процесом характеризувалось і досудове слідство. Стосовно злочинів (обіди) проти Великого князя та церкви (з прийняттям християнства 988 р.) процес судочинства характеризувався розшуковими рисами. Досудове слідство та судочинство за канонами Руської Правди тривало до кінця XV століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Тацій В.Я.* Історія держави і права України / В.Я. Тацій, А.Й. Рогожин // Академічний курс: У 2 т. / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. — Т. 1. — 479 с.
2. *Петров И.В.* Государство и право древней Руси / И.В. Петров. — СПб : Изд-во Михайлова В.А., 2003. — 389 с.
3. *Юшков С.В.* История государства и права СССР / С.В. Юшков. — М. : Юрид. издат. Минюста СССР, 1967. — Ч. 1. — 589 с.
4. *Чельцов-Бебутов М.А.* Курс Советского уголовно-процессуального права / М.А. Чельцов-Бебутов. — СПб. : Изд-во «Альфа», Изд-во «РАВЕНА», 1995. — 787 с.
5. *Свердлов М.Б.* От Закона Русского к Русской Правде / М.Б. Свердлов. — М. : Юрид. лит., 1988. — 120 с.
6. *Чубатий М.О.* Огляд історії українського права / М.О. Чубатий. — Мюнхен-Київ : Ноосфера // Укр. діловий журнал. — 1994. — № 2—4(4—6). — 100 с.
7. Українське державотворення: Невитребуваний потенціал: Словник — довідник / за ред. О.М. Мироненка. — К. : Либідь, 1997. — С. 407—408.
8. *Владимирский-Буданов М.Ф.* Обзор истории русского права / М.Ф. Владимирский-Буданов. — Ростов-на-Дону : Феникс, 1995. — 789 с.
9. *Щапов Я.Н.* Княжеские уставы и церковь в Древней Руси XI—XIV вв. / Я.Н. Щапов. — М. : Наука, 1972. — 587с.
10. *Будзилович І.* Особливості розвитку державності, права і функцій церкви у Київській Русі (аналітичний нарис) / І. Будзилович // Право України. — 1999. — 130 с.
11. *Линовский В.* Опыт исторических изысканий о следственном уголовном судопроизводстве в России / В. Линовский. — Одесса : В типографии Л. Нитче, 1849. — 487с.
12. *Чельцов-Бебутов М.А.* Курс Советского уголовно-процессуального права : [в 2 Т.] / М.А. Чельцов-Бебутов. — М., 1957. — Т. 1. — 684 с.
13. *Хачатуров Р.Л.* Некоторые методологические и теоретические вопросы становления древнерусского права / Р.Л. Хачатуров. — Иркутск : Иркутский гос. ун-т им. А.А. Жданова, 1974. — 459 с.
14. *Янин В.Л.* Законодательство Древней Руси / В.Л. Янин : Отв. ред. В.Я. Янин // Российское законодательство X—XX веков : у 9 т. — М., 1984 — 1985. — Т.1. — 519 с.
15. *Юшков С.В.* Общественно-политический строй и право Киевского государства / С.В. Юшков. — М. : Госюриздат, 1949. — 584 с.
16. *Рогожин А.* Ярослав Мудрый — видатний державний діяч, великий князь Київської Русі / А. Рогожин, В. Сташис // Право України — 1996. — № 4. — 56 с.
17. *Греков Б.Д.* «Русская Правда» и ее славянское окружение / Б.Д. Греков. — М. : Юрид.лит., 1984. — Т. 1. : Законодательство Древней Руси. — 526 с.

18. *Тертишник В.М.* Кримінальне процесуальне право України / В.М. Тертишник // Загальна частина. Академічне видання. — К. : Алерта, 2014. — 440 с.
19. Повесть временных лет (По Лаврентьевской летописи 1377 г.) — Ч. I. — М., 1953. — 308 с.
20. *Шевченко О.О.* Історія держави і права України / О.О. Шевченко : навч. пос. — К. : Вентури, 1996. — 719 с.
21. *Лихачев Д.С.* «Слово о полку Игореве». Историко — литературный очерк / Д.С. Лихачев. — М., 1982. — 147 с.
22. Российское законодательство X—XX веков : В 9 т. М. : Юрид. лит., 1984. — Т. 1: Законодательство Древней Руси. — 749 с.
23. Criminal procedure and the constitution, leading supreme court cases and introductory text / By Jerold H. Israel, Yale Kamisar, Wayne R. LaFave. — West publishing co. st. paul, minn., 1989. — P. 26—28.
24. *Ali Safak Ceza hukuku (Genelve Ozel Hukumber)* / Prof. Ali Safak. — Ankara, 2005. — P. 418.
25. *Dubber M.D.* The German Jury and the Metaphysical Volk: From Romantic Realism to Nazi Ideologi / M. D. Dubber // American Journal of Comparative Law. — 1995. — № 43. — P. 227.
26. Recommendation PA CE 1402 (1999) / Control of internal security services in Council of Europe member [Електронний ресурс]. — Режим доступу : states //http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta99/EREC1402.htm.
27. Kodeks karny. Kodeks postępowania karnego. Kodeks karny wykonawczy. — Gdansk, 2003. — S. 171.
28. *Kramer B.* Crundbegriffe des straf verfahrensrechts. 4 Aufl. — Stuttgart. Verlagw. Kolihammer, 1999. — S. 29.

REFERENCES

1. *Tatsii V.Ya.* Istoriiia derzhavy i prava Ukrainy / V.Ya. Tatsii, A.I. Rohozhyn // Akademichnyi kurs : U 2 t. / Za red. V.Ya. Tatsiia, A.I. Rohozhyna. — К. : Vydavnychi Dim «In Yure», 2000. — Т. 1. — 479 с.
2. *Petrov I.V.* Gosudarstvo i pravo drevnej Rusi / I.V. Petrov. — SPb : Izd-vo Mihajlova V.A., 2003. — 389 с.
3. *Jushkov S.V.* Istorija gosudarstva i prava SSSR / S.V. Jushkov. — М. : Jurid. izdat. Minjusta SSSR, 1967. — Ch. 1. — 589 с.
4. *Chel'cov-Bebutov M.A.* Kurs Sovetskogo ugolovno-processual'nogo prava / M.A. Chel'cov-Bebutov. — SPb. : Izd-vo «Al'fa», Izd-vo «RAVENA», 1995. — 787 с.
5. *Sverdlov M.B.* Ot Zakona Russkogo k Russkoj Pravde / M.B. Sverdlov. — М. : Jurid. lit., 1988. — 120 с.
6. *Chubatyi M.O.* Ohliad istorii ukrainskoho prava / M.O. Chubatyi. — Miuukhen-Kyiv : Noosfera // Ukr. dilovyi zhurnal. — 1994. — № 2—4(4—6). — 100 с.
7. Ukrainske derzhavotvorennia : Nevytrebuvanyi potentsial : Slovnyk — dovidnyk / za red. O.M. Myronenka. — К. : Lybid, 1997. — S. 407 — 408.
8. *Vladimirskij-Budanov M.F.* Obzor istorii russkogo prava / M.F. Vladimirskij-Budanov. — Rostov- na-Donu : Feniks, 1995. — 789 с.
9. *Shhapov Ja.N.* Knjazheskie ustavy i cerkov' v Drevnej Rusi XI—XIV vv. / Ja.N. Shhapov. — М. : Nauka, 1972. — 587 с.
10. *Budzylevych I.* Osoblyvosti rozvytku derzhavnosti, prava i funktsii tserkvy u Kyivskii Rusi (analitchnyi narys) / I. Budzylevych // Pravo Ukrainy. — 1999. — 130 с.

11. *Linovskij V.* Opyt istoricheskikh izyskanij o sledstvennom ugolovnom sudoproizvodstve v Rossii / V. Linovskij. — Odessa : V tipografii L. Nitche, 1849. — 487 s.
12. *Chel'cov-Bebutov M.A.* Kurs Sovetskogo ugolovno-processual'nogo prava : [v 2 T.] / M.A. Chel'cov-Bebutov. — M., 1957. — T. 1. — 684 s.
13. *Hachaturov R.L.* Nekotorye metodologicheskie i teoreticheskie voprosy stanovlenija drevnerusskogo prava / R.L. Hachaturov. — Irkutsk : Irkutskij gos. un-t im. A.A. Zhdanova, 1974. — 459 s.
14. *Janin V.L.* Zakonodatel'stvo Drevnej Rusi / V.L. Janin : Otv. red. V.Ja. Janin // Rossijskoe zakonodatel'stvo X—XX vekav : u 9 t. — M., 1984—1985. — T. 1. — 519 s.
15. *Jushkov S.V.* Obshhestvenno-politicheskij stroj i pravo Kievskogo gosudarstva / S.V. Jushkov. — M. : Gosjurizdat, 1949. — 584 s.
16. *Rohozhyn A., Stashys V. Yaroslav Mudryi* — vydatnyi derzhavnyi diiach, velykyi kniaz Kyivskoi Rusi / A. Rohozhyn, V. Stashys // Pravo Ukrainy — 1996. — № 4. — 56 s.
17. *Grekov B.D.* «Russkaja Pravda» i ee slavjanskoe okruzhenie / B.D. Grekov. — M. : Jurid.lit., 1984. — T.1. : Zakonodatel'stvo Drevnj Rusi. — 526 s.
18. *Tertyshnyk V.M.* Kryminalne protsesualne pravo Ukrainy / V.M. Tertyshnyk // Zahalna chastyna. Akademichne vydannia. — K. : Alerta, 2014. — 440 s.
19. *Povest' vremennyh let (Po Lavrent'evskoj letopisi 1377 g.)* — Ch.I. — M., 1953. — 308 s.
20. *Shevchenko O.O.* Istoriia derzhavy i prava Ukrainy / O.O. Shevchenko : navch. pos. — K. : Venturi, 1996. — 719 s.
21. *Lihachev D. S.* «Slovo o polku Igore». Istoriko — literaturnyj ocherk / D.S. Lihachev. — M., 1982. — 147 s.
22. Rossijskoe zakonodatel'stvo X — XX vekov : V 9 t. M. : Jurid. lit., 1984. — T. 1: Zakonodatel'stvo Drevnej Rusi. — 749 s.
23. Criminal procedure and the constitution, leading supreme court cases and introductory text / By Jerold H. Israel, Yale Kamisar, Wayne R. LaFave. — West publishing co. st. paul, minn., 1989. — P. 26—28.
24. *Ali Safak.* Ceza hukuku (Genelvel Ozel Hukumber) / Prof. Ali Safak. — Ankara, 2005. — P. 418.
25. *Dubber M.D.* The German Jury and the Metaphysical Volk : From Romantic Realism to Nazi Ideologi / M.D. Dubber // American Journal of Comparative Law. — 1995. — № 43. — P. 227.
26. Recommendation PA CE 1402 (1999) / Control of internal security services in Council of Europe member [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : states // <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta99/EREC1402.htm>.
27. Kodeks karny. Kodeks postepowania karnego. Kodeks karny wykonawczy. — Gdansk, 2003. — S. 171.
28. *Kramer B.* Crundbegriffe des straf verfahrensrechts. 4 Aufl. — Stuttgart. Verlagw. Kolihammer, 199. — S. 29.

Кубрак П.М. Досудове слідство у перші століття української державності

Стаття присвячена дослідженню історичних витоків формування досудового слідства на теренах України у перші століття української державності (IX—XI ст.). Автор доводить, що дане дослідження є важливим для теорії та практики сучасного кримінального провадження України.

Ключові слова: кримінальне процесуальне право, досудове слідство, Київська Русь, «Руська Правда», Правда Ярославичів, Статут Володимира Мономаха.

Кубрак П.Н. Досудебное следствие в первые века украинской государственности

Статья посвящена исследованию исторических истоков формирования досудебного следствия на территории Украины в первые века украинской государственности (IX–XI вв.). Автор доказывает, что данное исследование является важным для теории и практики современного уголовного судопроизводства Украины.

Ключевые слова: уголовное процессуальное право, досудебное следствие, Киевская Русь, «Русская Правда», Правда Ярославичей, Устав Владимира Мономаха.

Kubrak P. Pretrial Investigation during Fledging Centuries of the Ukrainian Statehood

In this article, the historical origins of the development of the pretrial investigation on the territory of Ukraine in fledging centuries of the Ukrainian statehood in IX–XI centuries are researched. The author proves the importance of the research for the theory and practice of the criminal justice process in Ukraine.

Keywords: Law of Criminal Procedure; Pretrial Investigation; Kievan Rus; Russian Truth; Yaroslavychi's Truth; Statute of Volodymyr Monomakh

Стаття надійшла до редакції 01.03.2017.